

Staalboek collectie R. van Gool Museum van de Speelkaart

Een staalboek is een catalogus in de vorm van een album waarin de speelkaartenmakers monsters van hun productie kleefden. Monsterboeken bestonden in verschillende versies en formaten, van groot en overvloedig gestoffeerd tot en met bescheiden met slechts een enkele soort kaarten. Het volstond om met een paar kaarten aan te geven welke typen de fabriek maakte. Vaak werden azen en motieven van de rugzijden toegevoegd, naast ook voorbeelden van de omslagen of wikkels waarin de kaartspellen werden verpakt.

Een staalboek werd in de fabriek gebruikt om klanten ter plekke te laten kiezen. Maar ze gingen ook mee in de bagage van vertegenwoordigers, op reis langs afnemers in binnen- en buitenland. Trouwe klanten kregen een eigen staalboek, op maat gemaakt. Prijslijsten werden meestal op een losse bladzijde toegevoegd. Dit liet de fabrikant een soepele prijszetting toe, sommige klanten kregen immers betere voorwaarden dan anderen.

Specifiek voor speelkaarten, met name voor de identificatie van kaarten en hun makers, zijn monsterboeken van groot belang. In de 19de eeuw werden vele spellen anoniem op de markt gebracht, zeker in Turnhout. Het is vaak heel moeilijk om de maker van een specifiek kaartspel te identificeren. Dankzij een staalboek met de productie van één welbepaalde kaartenmaker kan dat wel.

Dit album is een prachtig voorbeeld van een uitbundig gevuld staalboek. Over twee bladzijden toont het meestal 6 kaarten van één type, met de bijhorende wikkels. Het assortiment is uitgebreid, met kaarten voor binnenlands gebruik en voor export. De soorten kregen de typisch Turnhoutse namen van *cartes impériales, royales, italiennes, francfortoises, orientales, superfines, L.S., marbrées, espagnoles* enzovoort. Liefst 36 verschillende kaartbeelden in diverse kwaliteiten worden aangeboden. Het staalboek is niet in één keer gemaakt maar aangevuld naargelang de productie diversifieerde. Het oudste met zekerheid dateerbare type stamt uit 1850, het meest recente uit 1887.

Het monsterboek maakt deel uit van een schenking. Het Nationaal Museum van de Speelkaart kreeg onlangs een aantal belangrijke stukken uit de collectie van wijlen Robert van Gool (1938-2012). Zijn weduwe, mevrouw J. van Gool-Sas wil met deze milde gift de verknochtheid van Robert aan Turnhout en in het bijzonder aan het museum uitdrukken. Ze wil dat een materieel spoor van wijlen haar echtgenoot en zijn collectie in het museum bewaard blijft.

Beroepshalve begon Robert van Gool als werknemer in de Turnhoutse grafische industrie, bij de firma's Van Genechten en La Turnhoutoise. Hier maakte hij kennis met Turnhouts bekendste exportproduct, de speelkaart. Nadien was Van Gool handelaar, bedrijfsvoerder en hotelhouder. In de periode dat hij het Hotel Terminus op de Grote Markt uitbaatte, maakte hij er een warme en gastvrije thuishaven aan voor alle verzamelaars die in Turnhout op bezoek kwamen. Legendarisch zijn de diners die na de jaarlijkse speelkaartenbeurs in het museum in Hotel Terminus plaatsvonden. Verzamelaars bewonderden elkaars aanwinsten, genoten van de gezelligheid en lieten zich Roberts keuken welgevalen.

In ruim dertig jaar wist Robert van Gool een imposante verzameling speelkaarten op te bouwen. Hij begon in de jaren 1980 met een algemene collectie, zoals trouwens de meeste verzamelaars in deze periode. Vrij snel begon hij zich te specialiseren, met een voorliefde voor oud, zeldzaam en mooi materiaal. Ook concentreerde hij zich op kaarten die in Turnhout of België waren gemaakt. Met zijn aangeboren speurzinn en zijn talenten als zakenman wist hij onvermoede parels te ontdekken en te verwerven. Van Gool bouwde een belangrijke verzameling op die internationaal meetelde. Het is buitengewoon jammer dat een voortijdig overlijden een einde maakte aan deze passie.

Tekst: Filip Cremers

Foto: Bram Luyts

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

Inventaris :

Nationaal Museum van de Speelkaart - TRAM 41
Druivenstraat 18, B-2300 Turnhout

Literatuur:

F. Cremers, *De passie van een verzamelaar, de collectie Robert van Gool*,
Nationaal Museum van de Speelkaart, Turnhout 1993
F. Cremers, *In memoriam Robert van Gool (1938-2012)*,
The Playing Card / Journal International Playing Card Society Vol. 41, N° 2 (Oct.-Dec. 2012), p. 76

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, doorklikken naar Object van de Maand)

Contact: TRAM 41 - Stadhuis , Grote Markt 1, B - 2300 Turnhout
Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Erwin Brentjens, Fonteinstraat 141, B-2300 Turnhout

